

מכתב שליטה למתקן הכולן קפ"ל

בס"ד, ער"ח אלול תשע"ז

בימים האחרונים נתפרסם מכתב של הגאון המפורסם שליט"א רב העיר בני ברק בענין שערוריית העופות המתחוללת לאחרונה, שכתבו אל כ"ק האדמו"ר מהר"א מסאטמאר שליט"א, ומנגד התפרסם מכתב תגובה על זה מאת הרב יחזקאל הכהן קפלן שליט"א, רב השחיטה אברכים כולל חז"א. ראיתי אנשים המחזיקים באמתחתם את שני המכתבים, ודגים ומתפלפלים הצדק עם מי, ומתקשים להכריע ביניהם.

יען כי התורה ציונה עלינו לגמול חסד ולעזור איש את רעהו, באתי בזה לקיים מצוה זו ולעזור למתלבטים להבין על מה נטוש הויכוח.

ונקדים בזה שכותבי שני המכתבים הינם אישים תורניים חשובים ביותר. האחד הוא רבה המפורסם של עיר התורה והחסידות בני ברק, אשר מלבד גדולתו בתורה ובהוראה וכל תפקידיו בשמירת העיר מכל משחיתיה ומחבליה בכל תחום רוחני, ועומד בראש מערכות כשרות עירובין ומקואות באופן הנעלה ביותר בעולם כולו, עומד הוא בראש מערכת שחיטה השוחטת עשרות אלפי עופות מדי יום ביומו מבלי להחסיר פרט כלשהו מהידורי הכשרות, והיא נחשבת לשחיטה הציבורית המהודרת ביותר בעולם כולו, ונסיונו עולה בזה על כל בני דורנו. ועדיין מהדהדת באזנינו דרשתו המפורסמת של מרן פוסק הדור הגאון בעל שבט הלוי זצלה"ה שאמרה בתום השלשים לפטירת אביו הרב זצלה"ה במעמד אלפי תושבי עירו וכותב השורות בתוכם (הרב קפלן שליט"א, אף אם כבר היה בעולם בתקופה ההיא, בודאי עדיין לא הגיע לעונת הפעוטות), והבהיר מרן שבט הלוי זצלה"ה בשפה ברורה כי התורה הורישת את רבנות העיר לכבוד הרב שליט"א, אשר כבר התמחה מאוד בעניינה בחיי אביו הרב זצלה"ה ובפרט בענייני זביחה עירובין ומקואות, וקרא לכל החוגים והעדות בראשות רבותיהם להטות שכם בזה ולקבל עליהם את הרב החדש שליט"א, והכריז בקול גדול שלא יעלה עליך פורץ גדר לעולם.

לעומת זאת, הגאון הרב קפלן שליט"א, אע"פ שאינו גדול ממנו בחכמה ובמנין (בשנים) וההבדל הוא לעין ערוך, ומערכת השחיטה שלו אינה מספקת עופות לרבבות אנשים בכל יום אלא למתי מעט, מכל מקום מבין השורות שבמכתבו נראה שהוא בעל רוח הקודש בדרגה עילאית, וגם יש לו הבנה ברורה בדרכי עיר וקדיש רבינו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע ובמידת זהירותו ממאכלות אסורות, ויודע להשיב מלחמתה של תורה שיערה גם נגד מי שגדול ממנו בחכמה ובמנין ולהוכיח שאינו מבין את דברי הש"ך והחת"ס וכו', ולהגדיר מסורת טהרה בעופות מהי.

גדולתו ברוח הקודש ראינו במש"כ במכתבו (אות י"א) שהרב שליט"א לא דיבר כלל בטלפון עם האדמו"ר מהר"א מסאטמאר שליט"א אלא עם הגאב"ד נירבאטור שליט"א, ומנא ידע אם לא ברוח הקודש, אבל לכולהו אית להו פירכא, כי אמנם דיבר בטלפון עם הגאב"ד נירבאטור שליט"א ביום ב' כ"ב מנ"א, אבל כשבוע לפני כן דיבר ג"כ עם כ"ק האדמו"ר מהר"א מסאטמאר שליט"א.

עוד כתב (באות ו') שהבעש"ט הק' בנידודיו אכל עופות בלי מסורת, אלא בדק את העופות אם נראים בערך כמו העופות הנאכלים במקומו, וכמו שעופות הבראקאל נראים בערך כמו העופות הערביים שאכלו בכל מקום. ותמיהני איך מעיז אברך צעיר בן דורנו שאין לנו מושג כלל בקדושת הבעש"ט הק' ותלמידיו הקדושים, להעיז לכתוב כדברים האלה, וכי יעלה על דעתו שהבעש"ט אכל מה שלא ראה עליו שם הוי"ה ב"ה, ובודאי מקום הניחו משמיא להכשיל את הרחוקים מדרך חבעש"ט לתלות בו את טעותם ולהאכיל לישראל עופות על פי הדומה למסורת.

כתב כמה פעמים במכתבו (אות ד' ה' ו' ז' י') שעופות הבראקאל הם שנאכלו ע"י כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם לפני מלחמת העולם השנייה. הדבר מתמיה, וכי מה שנאכל ע"י כל ישראל במשך כל השנים נכחד מכל בתי ישראל מסוף העולם ועד סופו, ולא נשאר יהודי אחד מדקדק במצוות בכל קצוות תבל שהמשיך לגדל ולאכול את העופות המסורתיים אלא מן השמים הכשילו את כולם לעבור לאכול עופות שהם בספק תערובת עופות טמאים, עד שנשכח זכרם לגמרי ולא ידעו מה הם העופות בעלי המסורת. ומתואר בקונטרס מסורת טהרת עופות (עמ' י"ט-כ"ב) שהוצרכו לחפש במדינות שהיו קומוניסטיות ולנסוע אלפי מילין למקומות נידחים, ולהגיע לתערובת העופות באנגליה, ולברר אצל הגוים מה הם העופות שבמסורת נכרית, עד שמצאו בבלגיה עוף בראקאל ודימו לעצמם שהוא העוף הערבי שנאכל בכל תפוצות ישראל, ונאכל גם בארה"ק עד לשנת תשס"ו.

ואם כן תמה תמה אקרא, הרי הגאון שליט"א ראש בית דין של העדה החרדית, ששמו מוזכר פעמים רבות בקונטרס מסורת טהרת עופות כאחד העומדים בראש המערכה להחזיר עטרה ליושנה והשולחים לחפש עופות

כשרים ברחבי תבל (ובמכתבו של הגאון הרב קפלן שליט"א לא נזכר שמו כלל וכלל), כינס בביתו אסיפת רבנים וגביית עדות אודות כשרותו של עוף הבראקאל, ועדיין לא מצא עדות שיש לעוף זה מסורת טהרה והורה שלעת עתה דינו כעוף טמא, וחזר על פסקו זה כעבור שבוע, כמודפס בגליון השבועי של דברי תורתו (פ' עקב וראה). וכי נעלם ממנו שהוא בעצמו אכלו לפני חמשים וששים שנה כאן בארה"ק, והיכן כל העדים המוזכרים במכתבו של הגאון הרב קפלן שליט"א? אלא שהם העידו על העוף הערבי הדומה לבראקאל, ומרוב השנים שעברו ומחמת גילם המבוגר טעו בדדומה. (וגם הגאון הרב קפלן שליט"א דמה כן במכתבו באות י"א. והרי לפי הגאון הרב קפלן שליט"א גם עופות בצורה זו הנראים כך נחשב למסורת, אע"פ שאינם אותם עופות. ובאמת לא נמצאו עדים שאכלו בני ישראל עופות בראקאל, כי אם לגבי עשרות השנים האחרונות שהוא נאכל במדינת תורכיה.

ואלו שהביאו את עוף הבראקאל החליטו לגדלו ולשווקו ולנסות להחליפו בעוף הקיים כהיום בכל השחיטות, מבלי להמלך ברבני מערכות השחיטות הגדולות כלל, לא בראב"ד של העדה החרדית שליט"א אשר למעשה לא הסכים לשחטו ולשווקו, ולא בגאב"ד בני ברק שליט"א אשר לא הסכים לשחטו ולשווקו, כי דימו בנפשם כי על סמך עדויות מפוקפקות ושמלעות פורחות באויר יכריחו את כולם לקנות את תוצרתם, והעוף הנוכחי יעלם מהאופק החרדי בארה"ק. אבל למעשה טעו בשיקולם הכלכלי ונהפכה הקערה על פיה.

במכתבו (אות ב') כתב שמי שעורר ענין החשש עופות בלא מסורת בעופות הנאכלים היה רבינו הגדול גאון ישראל בעל שבט הלוי זצוק"ל, ובהמשך כתב שמתוך שראה הענין כשאלה כללית פירסם דעתו ברבים ללא חשש. הנה כל מה שכתב כאן הוא שקר גמור, כי מי שעורר החשש הוא הרה"ח ר' יחזקיה כהן שליט"א מחסידי רחמסטריווקא (והוא בעצמו אוכל עד היום הזה עופות רגילים משחיטתו של הרב לנדא שליט"א כי כן הבין מתשובות הרבנים אליו, וכשל עוזר ונפל עוזר), ופנה למרן בעל שבט הלוי זצלה"ה לחוות דעתו על ממצאיו, והשיב שלפי ממצאיו עלינו להתעורר ולעמוד בהשגחה גמורה שלא להביא עופות רק ממקום שהוא בדוק מחשש תערובת מינים. וכתב לו מכתבו זה בחודש מנ"א תשנ"ח אבל לא פירסם כלום בזה לרבים להצילם ממכשול חמור כזה, וגם מרן בעל שבט הלוי זצלה"ה בעצמו אכל מהעופות הרגילים עד סוף ימיו ממש ולא ביקש לחקור מהו מקור העופות ואולי מאכילים אותו תערובת עופות טמאים, כי במה שנוגע לעצמו ולישיבתו הרמה ישיבת חכמי לובלין סמך בעינים עצומות על רב העיר שליט"א שבודאי חקר את הדבר ולא יצא מכשול מתחת ידו, ולא הביע אפילו פעם אחת בכל השנים שרצונו שיבשלו עיבורו עופות אחרים או בשר אחר. ורק כשנדפס ספרו כעבור ארבע שנים הכניס בו גם מכתב זה, שיש בו ענין לבעלי הוראה והשגחה. ואילו היו דברי הגאון הרב קפלן נכונים, היה לו למרן שבט הלוי זצלה"ה לכנס עצרת גדולה בחודש אלול תשנ"ח ולעורר את הציבור שאוכלים עופות שכשרותם מוטלת בספק, ולהודיע ברבים שהפסיק לאכול ולהאכיל לתלמידיו עופות אלו וממנו יראו וכן יעשו, ודי בזה.

עוד כתב (באות ד') שהשבט הלוי זצ"ל והגר"נ קרליץ שליט"א העידו לפני עשרים שנה שהם הם העופות שבמסורת שאכלו בכל תפוצות ישראל כמו שמבואר בקונטרס מסורת טהרת עופות. הנה, במש"כ הגרמ"ש קליין שליט"א בקונטרס מסורת טהרת עופות (עמ' ס"ט) שמרן שבט הלוי זצלה"ה היה יכול להכיר אדם שלא ראה אותו ששים שנה והכיר את העופות הללו שגידלו אותם בחצרות לפני המלחמה, הנה תלמוד ערוך הוא שיש הבדל ביניהם, וכדאמרינן בגמ' (חולין סג:) אלא אי אמרת רבו חכם בשלמא שמייהו גמיר להו אלא אינהו מי ידע להו, ופירש"י כלום מכירן שלא יהא אחד דומה לזה והוא טמא. כלומר, החכם יושב ספון בביהמ"ד או בחדרו על התורה ועל העבודה, ואינו בקי להכיר עופות בטביעת עין, ועלול לטעות בעוף טמא, משא"כ צייד הנמצא בין העופות כל היום (ולפי זה הוא הדין חכם הנמצא שעות רבות בבית השחיטה). ועל זה הביא הש"ך בשם מהרש"ל, דלחעיד על מסורת נאמן גם החכם, וצריך לבאר דהיינו באופן שאין עיקר עדותו מיוסדת על טביעות עין והבחנה דקה בין עוף לעוף (ולא טעה ח"ו הגאב"ד ב"ב שליט"א בהבנת דברי הש"ך), וכבר כתבנו שרבים טעו בין העוף הערבי לעוף הבראקאל. ואגב, כשמרן בעל שבט הלוי זצלה"ה אמר כן באופן פרטי לאדם אחד, לא עלה על דעתו שאומר כן כהוראה לכל בית ישראל להחליף את העוף הקיים בעוף זה בלי בירור נוסף. במכתבו של הגאון הרב קפלן שליט"א (אות י"א) כתב על רב שהעיד על עוף שיש לו מסורת טהרה, שלא עלה על הדעת שחושב לסמוך עליו כלל, כל שכן בנידון דידן לעשות מהפכה כזו מסוף העולם ועד סופו לא היתה דרכו בהוראה של הגאון שבט הלוי לומר הוראה כזו לאדם אחד באופן פרטי, ולא לבוא בדברים עם הרבנים הנוגעים בדבר, ואח"כ לפדסם הוראה לרבים.

והנה, כאשר ביקר הגאב"ד דב"ב שליט"א בלול בבית שמש ביום כ"ב מנ"א, גודע לו שעופות הבראקאל המכונים אצל הרב קפלן שליט"א עופות עם מסורת טהרה, מוכלאים כאן בארה"ק עם עופות זכרים מסוג קורניש, שלדיהו אין להם מסורת, והרי זה שוד נגד השמש. כשנתפרסם הדבר ברבים, מיהר להשיב (אות י"ג) שאין זה נכון, כי מדובר בתרגול מאיזור בראקאל נקי גם מצד האב וגם מצד האם. אינני יודע אם הגאון הרב קפלן שליט"א ברוב גאונותו

לא הבין את דברי הגאב"ד שליט"א, או עושה עצמו כאינו מבין, כי לא השיב ממין הטענה כלל, כי הטענה אינה על מה שהביאו מח"ל אלא על הנעשה כאן באר"ק כלול, כשהרבנים המכשירים סיימו את תפקידם בהבאת העופות לאר"ק, ואילו על הנעשה כאן אין השגחה כלל, ורק הגאב"ד שליט"א דב"ב גילה זאת כי הגיע בפתע פתאום, בלי להפגש עם הגאון. הרב קפלן שליט"א לפני כן כדי שיטשטש את העובדות ואת הנעשה כלול. ושוב כתב הרב דשכונת אור החיים שליט"א השוהה בשווייץ, עם עוד כמה רבנים שאינם מבקרים כלול, שמה שכתב הרב לנדא אין הדברים נכונים, כנ"ל. כמדומני שלא ראה הגרמ"ש קליין שליט"א כן אצל מורו ורבו בעל שבט חלוי זצלה"ה שיפרסם ברבים כזה מכתב מזלזל במרא דאתרא שליט"א, ובפרט ממקום שהותו בשווייץ בלי לדעת את המציאות כלל, ובפרט חודש הרחמים והסליחות.

הגאב"ד דב"ב שליט"א כתב שמסתמא סומכים עצמם על שיש שם גם זכרים מעופות בראקאל, ואע"פ שיש גם זכרים מעופות קורניש, חושבים שאפשר לתלות להקל, וכתב שהוא נגד פסק החת"ס (ולא טעה ח"ו בחבנת דברי החת"ס).

אודות המבואר בספרי מחקרי חכמי האומות, איני מבין בזה ואינני כותב בענין זה, אבל ראיתי סתירות בדבר, כי בקונטרס מסורת טהרת עופות בעמ' י"א כתבו בשם הגוים נגד עופות קורניש שמשתמשים בהם בעצמם, ועי' בעמ' י"ב מש"כ בשם הגוים נגד עוף רוק, ומאידך גיסא בעמ' ל"ג-נ"ד כתבו בביטול על מה שהגוים העידו על עוף הבראקאל.

אודות העופות שכל ישראל אוכלים זה שנים רבות, ומהם אכלו כל הצדיקים לדורותיהם ובודאי לא נכשלו במאכלות אסורות כמו שאמרו חז"ל שבדבר מאכל אין הקב"ה מביא תקלה על ידם, כבר כתב הגאב"ד דב"ב שליט"א במכתבו שאין שום הכלאה אחרת לאפרוחים. ודבר שכתב בפשיטות ובבטחון חזק כזה, נוטל הוא אחריות מלאה גם בעלמא דקשוט על דבריו, מתוך נסיון של למעלה מששים שנה שעוסק בענין טהרת העופות המובאים לאר"ק. וכל הנכתב בניגוד לזה נכתב בלי אחריות אודות העופות הללו, וכדרכם של מטילי מום בקדשים ומוציאי לעז על הדורות הקודמים, כפי שכבר נעשה בכמה ענינים ואכמ"ל.

בשר'ת קנה בשם (ח"ד סי' מ"ו) כתב אודות התרנגולות המטילות ביצים לאכילה, שיש פקפוקים אודות הכלאות (ולא כמש"כ במסורת טהרת עופות עמ' ד', אלא כמש"כ בעמ' ו' לענין המטילות לגידול אפרוחים) וז"ל, ומעתה אם נכונים הדברים, לא לבד אותם התרנגולים אסור לאכלם, אלא גם אין לנו שום ביצה מותרת לאכילה, והוא דבר שאי אפשר לעמוד בו, ועוד והוא העיקר, דודאי לא ניתן להאמר שכלל ישראל כולו בעבר ובהווה נכשלים ח"ו באכילת אפילו רק חשש דברים טמאים, גם כי אין לנו כהיום שום מוצא בזה כי סדנא דארעא חד הוא וכמעט הוא מן הנמנע למצוא כהיום תרנגולים כאלו שאין עליהם חשש מורכבים מכל מיני וסוגי תרנגולים. עכ"ל. והכריע בתשובתו שם להתירא, וכידוע גם הוא אכל תרנגולים וביצים עד סוף ימיו.

ודברי הגאון ראב"ד העדה החרדית שליט"א לענין התרנגולים המצויים נדפסו בגליון השבועי של דברי תורתו (פ' ראה), שהבשר והביצים כשרים לאכילה ואין בהם שום נדנוד חשש ויש להם מסורת, ובאשר לעוף הבראקאל יש פקפוקים אם יש עליו מסורת וכן על הסימנים שלו, ולכן יש לאסור בינתיים, וכל שכן שלא להמיר ישן בחדש.

הרי כאן דברים ברורים שדעת גדולי ישראל זצלה"ה ויב"חט"א שליט"א, שאע"פ שהיו שמועות ופקפוקים שלא נתבררו להם, אעפ"כ הדרך הישרה להלכה ולמעשה וכמו שנהגו בעצמם, לאכול אך ורק עופות ממה שנהגו לאכול בעשרות השנים האחרונות ודינם כעוף טהור עם מסורת, ולא לחפש עופות חדשים המלאים ספקות ופקפוקים. ואודות גדולי ישראל שלא הובאה כאן דעתם, חנה בעוה"ר דעת הגאון אב"ד העדה החרדית שליט"א והגאון אב"ד דרמת אהרן שליט"א אינה ניתנת לבירור מחמת מצב בריאותם, וכשיזכו לרפו"ש מן השמים בקרוב ויוכלו לעיין בדבר מכל צדדיו, אזי נוכל לדעת את דעתם, כי אסור לסמוך לדינא על שמועות פורחות באויר בשמם שלא נאמרו באופן ברור הלכה למעשה לכל בית ישראל.

כמדומה שבזה יצאתי ידי חובתי לעזור לנבוכים ולהעמידם בקרן אורה באשר לשני המכתבים, ואחתום בכל חותמי ברכות אנא זעירא דמן חבריא.